

A TANULÓI ATTITŰD ALAKULÁSA a felsőoktatási tapasztalatok tükrében

A klasszikus didaktika értelmezése szerinti hagyományos oktatás, tanulás szinterei – függetlenül a tanulás formális vagy nonformális jellegétől – mára már gyökeresen megváltoztak, melyet új szóhasználat az atipikus tanulási formák elnevezés fémjelez.¹ Az ilyen jellegű új tanulási formákhoz kapcsolódó megváltozott tanítási-tanulási környezetre erőteljesen jellemző a technológiailag erősen informatizált, IKT által támogatott világ. S emellett felértékelődött a digitális írástudás kompetenciája.²

A technikailag, informatikailag erősen támogatott tanítás-tanulás folyamatára szintén kimagaslóan jellemző: megváltoztak az információáramlási és kommunikációs módszerek a pedagógusok és a tanulók között. Ez persze nagymértékben függ attól, hogy a tanulási folyamat mely szakaszáról beszélünk, illetve az oktatás milyen szintű intézményben történik, azaz alap-, közép-, vagy felsőoktatásról van-e szó? A cikk dióhéjba foglalva bemutat néhány, a közép és felsőoktatásban tapasztalható aktuális, (trendszerű), meghatározó jelenséget, mely a kommunikáción és az információcserén keresztül a tanulás folyamatára is jelentős kihatással van.

ÚJ TÍPUSÚ KOMMUNIKÁCIÓ

A sikeres tanulási folyamat leginkább a megfelelő információáramlástól, a helyes, pontos, szakszerű kommunikációtól függ elsősorban. Ma sajnos a megfelelő kommunikációt számos destruktív elem determinálhatja

mind a közoktatásban, mind pedig a felsőoktatásban. Ilyen például a nem megfelelő intelligencia, a kulcskompetenciák hiánya, a helytelen viselkedés és az agresszió. Az utóbbi jelenség inkább a közoktatási rendszerre jellemző, mellyel korrelálhat a fiatalok életkori és szellemi sajátosságai is. A következő néhány szakasz egy, inkább a közoktatásban alkalmazható nemzetközi kommunikációs módszert mutat be, melyet erőszakmentes kommunikáció néven vett át a magyar szakirodalom.

Az erőszakmentes kommunikáció egy olyan könnyen és gyorsan elsajátítható kommunikációs forma, mely ma Magyarországon még csak kevesek által ismert, de meggyőződésem, hogy alkalmazásával az élet bármely területén egyéni sikerek érhetők el. Alapvető célja a konfliktushelyzetek mindkét fél számára történő kielégítő megoldása, valamint a felek közötti bizalom építése, erősítése. Egyéni sikerek alatt gondolhatunk például arra, hogy pedagógusként az osztályteremben egy alapvetően nyitottabb, érdeklődőbb, az új ismeretek elsajátí-

tásban jobban érdekelt közösséget hozhatunk létre, melyben könnyebb a tanítás, a tanulás.

Az erőszakmentes kommunikáció módszerének kidolgozója egy amerikai pszichológus, dr. Marshall B. Rosenberg volt, akinek nevelési módszereit világszerte több száz iskolában oktatják, jelentős eredményeket és sikereket elérve. Munkáiból, melyek az erőszakmentes kommunikációt mutatják be, eddig két könyv jelent meg itthon magyarul.

Az erőszakmentes kommunikáció lényege a jelenlegi kommunikációs szokásainkkal szemben, hogy a módszert alkalmazó egyik fél a másik felé alapvetően tisztelettel, bizalommal és empátiával fordul, valamint nyitott és érdeklődő. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy a mondatokat egy korábban elsajátított logika, szisztéma alapján állítja össze a beszélgetésben részt vevő fél. Igyekszik megérteni a partner szándékait, érzéseit, félelmeit és vágyait a partner által közölt mondatok, információk alapján. Az erőszakmentes kommunikációt alkalmazó fél tudatában van annak, hogy a kommunikáció során alkalmazott szavak tudatosan megválasztott eszközök, melyek szoros kapcsolatban vannak érzelmeinkkel és akaratunkkal. Segítségével megtanulhatjuk és megszokhatjuk, hogy hogyan fejezzük ki magunkat őszintén és tisztán, miközben tisztelettel és megértéssel figyelünk a másikra. Megtanulható, hogyan vegyük észre magunk és a másik fél szükségleteit és vágyait. Az erőszakmentes kom-

1 Molnár György: Az IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetőségei. In: Dr. Benedek András (szerk.): Digitális pedagógia – Tanulás IKT környezetben, ISBN 978-963-2790-17-6 Typotex, Budapest, 2008, pp. 225–255.

2 Borsi Árpád: Digitális írástudás a felnőttképzési jogszabályokban és a mindennapokban. In: *Felnőttképzés*, IX. évfolyam, 2011/2.

munikáció elsajátításával a saját magunkra, valamint a másokra irányuló figyelem hangsúlyozásával szinte észrevétlenül, magától alakul ki az egymás iránti kölcsönös tisztelet és empátia, mivel mindkét fél igényei ugyanúgy figyelembe vétetnek, és ugyanolyan fontosak.

Az erőszakmentes kommunikáció (EMK) négy alkotóeleme a megfigyelés, az érzések, a szükségletek és a kérések, melyek egymással szorosan összefüggve, egymástól elválaszthatatlanul léteznek.³

A felsőoktatásban szerencsére már nincs ilyen komoly súllyal jelen az agresszió, ám a többi említett tényezővel éppúgy találkozhatunk, mint a közoktatásban, nevezetesen a nem megfelelő intelligencia, a kulcskompetenciák hiánya, a helytelen viselkedés, attitűd és kommunikáció. A felsőoktatás hallgatói között is jelentős különbségeket érzékelhetünk pl. a nappali tagozatos és a levelezős hallgatók esetében. Míg a nappali tagozatos hallgatók egy rugalmasabb időbeosztást, diverzifikált tanulást, s a határidők végsőkéig történő kihasználását, s az oktatók nagymértékű empátiáját preferálják, addig a levelezős egyetemi hallgatók az egzisztenciális és családi terheléseiken túl megbízhatóbb, az oktatók számára is kiszámíthatóbb tanulási aktivitást mutatnak.⁴

A HÁLÓZAT ALAPÚ TANULÁS ÉS JELLEMZŐI

Felsőoktatási intézmények alkalmazkodva a hallgatói attitűdhez, szokásrendszerhez, s az új tanulási formákhoz az e-learning címszóval jelzett oktatási rendszerekre állt át. Ennek hatására elektronikus tanulási környezet bevezetését és működtetését vállalták fel az oktatási intézmények. Ilyen lehet nevezetesen a Moodle, Olat, Ilias, Caroline, Coospace rend-

Előadás hallgatósága a tanév elején

szerek, melyek egy része a felsőoktatásban jelen lévő adminisztrációs és tanulmányi rendszerrel – mint pl. Neptun, ETR, szinkronizált kapcsolatban működhet.

A többéves felsőoktatási tapasztalatok mikro és makroszinten azt is igazolták, hogy míg az oktatói aktivitások a rendszerben a nappali időszakra tehetők jobbra, addig a hall-

gatói tevékenységek nagy része jellemzően a késő esti, éjszakai (nappali tagozatosok) órákra tehető. S az előbb említett online, webalapú tanulástámogató rendszerek a folyamatos hálózati csomópontok közti kommunikációt szinkron vagy aszinkron formában biztosítják, mely a hallgató-oktató kommunikációját jelenti.⁵

A TANULÁSI FOLYAMAT, A TANÓRAI BEJÁRÁS KÉRDÉSKÖRE

A napjainkban érzékelhető főbb tendenciák a tanulói tevékenységekkel szemben a következők szerint alakulnak. A technológiaalapú tanulásemelések megjelenése korunkban a tanulni vágyók tanulói attitűdjét nagymértékben megváltoztatta. Nevezetesen az új IKT környezet által biztosított atipikus tanulási formák sokkal nagyobb szabadságfokot garantálnak mind az idő-, mind a térdimenziók vonatkozásában, azaz lehetővé teszik, hogy a tanulás folyamatát mindenki a saját igényeihez, időbeli és térbeli elfoglaltságához igazítsa. Az oktatás különböző szintű területein is eltérő hozzáállás tapasztalható a tanulási folyamat és a tanítási órákra való bejárás terén is. Ennek egyik alapvető oka egyfelől a jelenlegi hatályos jogszabályok sze-

3 Dr. Molnár György: A tanár-diák kapcsolat javításának alternatív módszerei, In: Szakoktatás ISSN 0237-5338, 2010, 1. szám, pp. 26–30.

4 György Molnár: Flashes or steady light? Or the potentials of developing networked learning, In: Miguel Baptista Nunes, Maggie McPherson (ed.): Proceedings of the IADIS International Conference e Learning, IADIS international conference E-learning 2011, Volume II. Rome, Italy, July 20–23, 2011, ISBN: 978-972-8939-38-0, pp. 405–408.

5 György Molnár–András Benedek: The empirical analysis of a web 2.0-based learning platform, In: Constantin Paleologu, Constandinos Mavroumoustakis, Marius Minea (ed.): ICCGI 2011, The Sixth International Multi-Conference on Computing in the Global Information Technology, Luxembourg, June 19–24, 2011, ISBN: 978-1-61208-008-6, pp. 56–62.

A tanév végén...

rinti 18 éves korig tartó tankötelezettséggel magyarázható, másfelől pedig a középfokú oktatásban jellemző tanulói jogviszony, illetve a felsőoktatásban jellemző hallgatói jogviszony közötti különbséggel. Harmadrészt pedig az intézményekre és az oktatási szintre jellemző karakterbeli eltérések mentén mutathatók ki a differenciák.

A felsőoktatásban jellemző hallgatói jogviszony lehetővé teszi az előadásokon való teljes vagy valamilyen arányú részvétel alól történő mentesítést, melynek főként a nappali tagozatosok esetében tapasztalt következménye az lehet, hogy a hallgatók egyáltalán nem látogatják az órákat, előadásokat. Így sokszor alig feltöltött egyetemi előadótermekkel találkozhatunk az egyetemeken. A jelenleg elleni védekezés egyik módja lehet az órai katalógussal történő jelenlét vezetése, ám ez a tanulási motivációt károsan befolyásolhatja. Egy másik jobb megoldás, ha a hallgatókat érdekeltté tesszük az előadásokra járásra, az órai aktivitásra, pl. kiselőadások kiadásával, neves, jó hírű és szakmai tudású vendégelőadók meghívásával, kiselőadások folyamatos számonkérésével, vagy a gyakorlati szempontú elméletek s jó gyakorlatok bemutatásával. Ez a jelenség

egyre inkább mindennapos feladatot ró az egyetemi oktatók számára, mely nem is kis többletenergiát igényel a pedagógus társadalomtól. S ugyanezt a kört erősíti az atipikus, hálózatalapú oktatás-tanulás rendszerébe való beilleszkedése az oktatónak, mint tutor, mentor, vagy facilitátor egy LMS rendszerben vagy egy közösségi oldalon.

ÖSSZEZGÉS

A középfokú és felsőfokú oktatás területén észlelt szignifikánsan jellemző tanulói és hallgatói attitűd megváltozott. A tanulás folyamatát befolyásoló jelenségek és tényezők közül a változás világában kiemelkedik a hálózat alapú tanulás lehetőségének kihasználása, az eltérő hallgatói szokások tolerálása s az új kommunikációs formák kezelése. A tanulási folyamat résztvevői pedig mind egy-egy hálózati csomópont tagjaként működnek, s töltik be szerepüket e megváltozott tanulási környezetben, alkalmazkodva a jelen és az új kor által felállított követelményekhez.

Egy mindenképpen bizonyos; a tanulói attitűd változásával a pedagógus társadalom attitűdjének is formálódnia kell a sikeres, eredményes tanítási – tanulási folyamat érdekében.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Molnár György: *Az IKT-val támogatott tanulási környezet követelményei és fejlesztési lehetőségei*, In: Dr. Benedek András (szerk.): *Digitális pedagógia – Tanulás IKT környezetben*, ISBN 978-963-2790-17-6 Typotex, Budapest, 2008. pp. 225–255.
- [2] Borsi Árpád: *Digitális írástudás a felnőttképzési jogszabályokban és a mindennapokban*. In: *Felnőttképzés IX. évfolyam*, 2011/2.
- [3] György Molnár–András Benedek: *The empirical analysis of a web 2.0-based learning platform*. In: Constantin Paleologu, Constandinos Mavromoustakis, Marius Minea (ed.): *ICCGI 2011, The Sixth International Multi-Conference on Computing in the Global Information Technology*, Luxembourg, June 19–24, 2011, ISBN: 978-1-61208-008-6, pp. 56–62.
- [4] Dr. Molnár György: *A tanár-diák kapcsolat javításának alternatív módszerei*. In: *Szakoktatás* ISSN 0237-5338, 2010, 1. szám, pp. 26–30.
- [5] György Molnár: *Flashes or steady light? Or the potentials of developing networked learning*. In: Miguel Baptista Nunes, Maggie McPherson (ed.): *Proceedings of the IADIS International Conference e-Learning, IADIS international conference e-learning 2011, Volume II. Rome, Italy, July 20–23, 2011*, ISBN: 978-972-8939-38-0, pp. 405–408.

